

מנואלה קונסוני, רזיסטנצה או שואה: זיכרון הגירוש וההשמדה באיטליה 1945–1985, הוצאת הספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים 2010, עמ' 182, ביבל', מפתחות.

חקר הזיכרון של הגירוש וההשמדה של היהודים בידי השלטון הנאצי הולך ומתפתח בעשרים השנים האחרונות. בספר זה מבקשת המחברת לשחזר את זיכרון המלחמה, הגירוש וההשמדה

באיטליה בין השנים 1945–1985, תוך בחינת התהליכים והשינויים שהתחוללו בזיכרון זה. בדיקה מדוקדקת זו נעשית בתמשת פרקי הספר תוך עיון במקורות מגוונים, כגון: ספרי זיכרונות על מחנות הריכוז וההשמדה, מסמכים ארכיוניים, מאמרים בכתבי עת וסרטי קולנוע. הספר מתאר את התכנים שבאים לידי ביטוי במקורות מגוונים אלה, ומציע ניתוח מעמיק של הגורמים שעיצבו את הזיכרון – בדיקה להתפתחות התודעה הלאומית באיטליה לאחר מלחמת העולם השנייה, ובעקבות יחסם המשתנה של האיטלקים אל הפאשיזם מכאן ואל האחר היהודי מכאן.

יעקב שביט ויהודה ריינהרץ, 'האל המדעי': מדע פופולרי בעברית במזרח אירופה במחצית השנייה של המאה ה-19: בין ידע ותמונת יקום חדשה, ספריית הלל בן-חיים, הקיבוץ המאוחד, בני ברק 2010, 220 עמ', נספחים, מפתחות.

במחצית השנייה של המאה התשע עשרה החל להתגבש חוג גדול של משכילים יהודים שהעבירו את הגילויים והתורות המדעיות החדשות מן הספרות המדעית אל קהל הקוראים היהודי הרחב באמצעות כתיבה מדעית פופולרית בספרים ובעיתונים. הספר סוקר עשרות חיבורים הנמנים עם קורפוס הספרות המדעית הפופולרית בעברית, שנדפסו במזרח אירופה במהלך המחצית השנייה של המאה התשע עשרה, תוך התייחסות רחבה למוצאם האמוני והתרבותי של מחברי הספרים. משמנות פרקי הספר עולה התייחסות לשאלות כמו היחס למדעי הטבע בתפיסת העולם היהודית בתקופה הנדונה, ההיכרות עם הממצאים שתוארו בכתבים אלה והשימוש בהם בחברה היהודית דאז, השפעת הספרות הפופולרית על התפתחות 'ארון הספרים' העברי המודרני, ותפקידם של חיבורים אלה בתחיית השפה העברית בסוף המאה התשע עשרה.

Rachel Elijor, *The Mystical Origins of Hasidism*, The Littman Library of Jewish Civilization, Oxford–Portland, Or. 2006, 256 pp., bibl, index

תנועת החסידות, שהתפתחה במזרח אירופה למן אמצע המאה השבע עשרה, משמשת מוקד משיכה לחוקרים ולאנשים צמאי דעת מן השורה כאחד. ספר זה, שהוא תרגום של ספרה בעברית של המחברת 'חירות על הלוחות: המחשבה החסידית, מקורותיה המיסטיים ויסודותיה הקבליים', אשר יצא לאור בשנת 1999, מציג לקהל המשכיל את מושגי היסוד של החסידות, את משמעותם המיסטית ואת מקורותיהם בספרות הקבלה. המחברת מרחיבה באופן מיוחד את הדיון בתפיסת הלשון החסידית ובתפקידה המרכזי של התנועה החסידית, בסוף המאה השבע עשרה ובמאה השמונה עשרה בגיבוש מוסדות חברתיים חדשים, החוצים את הגבולות הגאוגרפיים של הקהילות היהודיות במזרח אירופה.